

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

БАКАЛАВР

Кафедра політичних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о декана факультету урбаністики та просторового планування

А.М. Мамедов / А.М. Мамедов/
12 червня 2018 року

НАВЧАЛЬНА РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

"Теорія держави і права"

(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
081	Право
	назва спеціалізації
	Будівельне та містобудівне право

Розробник(и):

Чернетченко О.М., к.ю.н.

(прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

Чернетченко
(підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політичних наук
протокол №12 від 12 червня 2018 року

Завідувач кафедри

Є.В. Перегуда
(підпис)

(Перегуда Є.В.).
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією спеціальності
(НМКС) «Право»

Протокол №2 від 12 червня 2018 року

Голова НМКС

Н.А. Гербут
(підпис)

(Гербут Н.А.).
(прізвище та ініціали)

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ

БАКАЛАВР

Кафедра політичних наук

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о декана факультету урбаністики та
просторового планування

_____ / А.М. Мамедов/
12 червня 2018 року

НАВЧАЛЬНА РОБОЧА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

"Теорія держави і права"

(назва навчальної дисципліни)

шифр	назва спеціальності
081	Право
	назва спеціалізації
	Будівельне та містобудівне право

Розробник(и):

Чернетченко О.М., к.ю.н.

_____ (прізвище та ініціали, науковий ступінь, звання)

_____ (підпис)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри політичних наук

протокол №12 від 12 червня 2018 року

Завідувач кафедри _____
(підпис)

(Перегуда Є.В.).
(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією спеціальності
(НМКС) «Право»

Протокол №2 від 12 червня 2018 року

Голова НМКС _____
(підпис)

(Гербут Н.А.).
(прізвище та ініціали)

ВИТЯГ З НАВЧАЛЬНОГО ПЛАНУ 2018-2019 рр.

шифр	Бакалавр	Форма навчання:								Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження		
	Назва спеціальності (спеціалізації)	Кредитів на сем.	Обсяг годин [^]					Кількість індивідуальних робіт						
			Всього	аудиторних			КП	КР	РГ				р	
				Разом	Л	Лр								Пз
081	Право (Будівельне та містобудівне право)	8,0	240	120	60		60		1			I	2	

шифр	Бакалавр	Форма навчання:								Форма контролю	Семестр	Відмітка про погодження		
	Назва спеціальності (спеціалізації)	Кредитів на сем.	Обсяг годин [^]					Кількість індивідуальних робіт						
			Всього	аудиторних			КП	КР	РГ				р	
				Разом	Л	Лр								Пз
081	Право (Будівельне та містобудівне право)	8,0	240	60	30		30		1			I	2	

Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни є засвоєння студентами системи загальнотеоретичних сучасних знань про загальні закономірності виникнення, розвитку і функціонування держави і права.

Компетентності студентів, що формуються в результаті засвоєння дисципліни

Код	Зміст	Результати навчання
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі права або у процесі навчання, що передбачає застосування правових доктрин та принципів і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.	Р2. Здійснювати синтез відповідних концепцій і доктринальних положень публічної політики у контексті аналізованої проблеми і демонструвати власне бачення шляхів її розв'язання.
ЗК1	Здатність до абстрактного, логічного та	

	критичного мислення, аналізу і синтезу.	<p>P7. Узгоджувати план власного дослідження і самостійно формувати матеріали за визначеними джерелами.</p> <p>P10. Вільно володіти письмовою та усною державною мовою, правильно вживаючи правничу термінологію.</p> <p>P11. Викладати матеріал з певної проблематики таким чином, щоб розкрити зміст основних питань.</p> <p>P17. Демонструвати знання і розуміння щодо визначення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування національної правової системи.</p> <p>P18. Пояснювати природу та зміст основних правових інститутів та процедур національного права.</p>
ЗК5	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово, добре володіти правничою термінологією.	
ЗК8	Здатність проведення досліджень, уміння грамотно і точно формулювати та висловлювати свої позиції, належним чином їх обґрунтовувати, брати участь в аргументованій професійній дискусії.	
ЗК9	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	
СК1	Знання основ теорії та філософії права, структури правничої професії та її ролі у суспільстві.	
СК8	Знання засад і доктрин національного права, а також змісту правових інститутів таких фундаментальних галузей права, як: конституційне право, адміністративне право і адміністративне процесуальне право, цивільне і цивільне процесуальне право, трудове право, кримінальне і кримінальне процесуальне право.	
СК18	Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ і застосування набутих знань у професійній діяльності.	

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Лекція 1 Предмет та функції теорії держави та права.

Предмет теорії держави і права, структура. Загальна теорія держави і права як фундаментальна юридична наука: поняття та риси.

Поняття та класифікація функцій теорії держави і права. Методологічна функція теорії держави і права. Ідеологічна функція теорії держави і права. Інтерпретаційна функція теорії держави і права. Прогностична функція теорії держави і права. Онтологічна функція теорії держави і права.

Лекція 2. Методи дослідження теорії держави і права.

Методологія в пізнанні держави і права: поняття і значення. Загальна характеристика методів вивчення держави і права.

Філософські підходи до дослідження держави і права. Феноменологічний метод. Синергетичний метод. Антропологічний метод. Комунікативний метод. Ідеалістичний метод дослідження держави і права.

Загальнонаукові методи дослідження держави і права. Зміст та характеристика логічного, історичного та системного методів.

Спеціальні методи: статистичний, психологічний, кібернетичний методи, методи моделювання і соціального експерименту.

Лекція 3. Загальна теорія держави і права в системі суспільних і юридичних наук

Поняття науки та її ознаки. Класифікація юридичних наук за предметом дослідження. Становлення загальної теорії держави і права як самостійної науки.

Загальна теорія держави і права та суспільні науки (соціологія філософія, політологія, економічна теорія, соціальна психологія).

Загальна теорія держави і права в системі юридичних наук. Зв'язки теорії держави і права галузевими, спеціальними (прикладними) юридичними науками та науками, що вивчають зарубіжні державу і право.

Загальна теорія держави і права як навчальна дисципліна, завдання та особливості.

Змістовий модуль 2.

Лекція 4. Поняття, походження і сутність держави.

Поняття і ознаки держави. Соціологічний, політологічний та правовий вимір держави.

Розуміння держави в історії державно-правової думки. Поняття держави, її соціальна цінність.

Походження держави. Загальне і особливе в походженні держави. Ознаки, що відрізняють державу від самоуправління в первіснообщинному суспільстві. Розвиток держави, її історичні типи. Ознаки, що відрізняють державу від інших організацій суспільства.

Правова держава та її основні ознаки. Правова держава і громадянське суспільство.

Типологія держави. Формаційний та цивілізаційний підходи до типології держави.

Лекція 5. Функції держави та об'єкти їх впливу.

Поняття функцій держави та їх зміст. Класифікація функцій держави. Головні та вторинні функції держави. Постійні та тимчасові функції держави.

Внутрішні та зовнішні функції держави. Особливості внутрішніх функцій держави: функція охорони прав і свобод людини і громадянина, економічна, соціальна, екологічна, інформаційна функції держави, фіскальна та фінансового контролю, розвитку культури, науки і освіти, забезпечення режиму законності й правопорядку.

Зовнішні функції держави: функції оборони країни, забезпечення миру і підтримки світового порядку, міжнародного співробітництва та інтеграції в Європейський простір.

Лекція 6. Форма держави

Поняття, ознаки та елементи форми держави. Співвідношення форми держави з її сутністю. Форма правління.

Монархічна та республіканська форма правління. Поняття, ознаки та види. Абсолютна та обмежена монархія. Особливості парламентської, президентської та змішаної республіки.

Поняття державного устрою та його види. Унітарна держава, її ознаки та види. Федеративна держава. Види федерацій за способом утворення, способом здійснення й характером повноважень. Особливості конфедерації, її відмінності від федерації. Імперія як особлива форма державного устрою.

Поняття та види державно-правових режимів. Демократичний, авторитарний, тоталітарний державно-правові режими, їх ознаки.

Лекція 7. Держава в політичній системі.

Політична система суспільства, її основні функції та ознаки. Політична діяльність як основний фактор в політичній системі суспільства. Політична система України. Місце і роль держави в політичній системі.

Політична і державна влада. Форми взаємодії держави з іншими суб'єктами

політичної системи.

Суверенітет держави і його зв'язок з суверенітетом народу і національним суверенітетом.

Місце держави в політичній системі України.

Лекція 8. Державний апарат та механізм держави.

Поняття державного апарату, його співвідношення з механізмом держави. Принципи розподілу влад і структура державного апарату.

Законодавча, виконавча і судова влади, їх соціальне призначення, основи організації і взаємодії. Вимоги до державного апарату в умовах правової держави.

Принципи організації і діяльності державного апарату: служіння народу, пріоритет прав людини, демократизм, законність, відповідальність, підконтрольність, ефективність.

Змістовий модуль 3.

Лекція 9. Поняття права, його походження та розвиток.

Поняття та ознаки права. Право в об'єктивному та суб'єктивному сенсі. Право як міра соціальної свободи й відповідальності. Зовнішні форми. Розуміння права в історії державно-правової думки.

Школа природного права, її основні положення. Юридичний позитивізм: класичний позитивізм та основні напрямки сучасного позитивізму. Соціологічний напрямок у правознавстві. Психологічна школа права. Марксистське вчення про право.

Функції права. Класифікація. Основні і додаткові юридичні функції права. Основні соціальні функції права.

Лекція 10. Система права та система законодавства.

Поняття системи права, її об'єктивна обумовленість і головні властивості. Системність як особлива властивість права.

Норма права, правовий інститут, підгалузь права, галузь права, правовий комплекс як основні структурні елементи системи права; їх характеристика.

Основи і принципи побудови і функціонування системи права. Предмет і метод правового регулювання як основи розподілу права на галузі і інститути права.

Поняття і зміст системи законодавства, її співвідношення з системою права. Система законодавства України. Систематизація нормативних актів. Кодифікація і інкорпорація.

Лекція 11. Форми права та основні джерела права.

Поняття форми права. Співвідношення форм права та джерел права. Основні джерела права: нормативно-правовий акт, нормативно-правовий договір, правовий звичай, правовий прецедент.

Нормативно-правовий акт як основне джерело права в романо-германській правовій системі. Види нормативно-правових актів.

Правовий звичай: поняття, ознаки, місце в системі джерел права.

Правовий прецедент: поняття та види. Прецеденти Європейського суду з прав людини в правовій системі України.

Лекція 12. Принципи права

Поняття принципів права та їх завдання у правовому регулюванні суспільних відносин.

Види принципів права. Загальнолюдські (цивілізаційні) принципи права: принципи гуманізму, справедливості, свободи, рівності.

Загальні принципи права: гарантованість прав і свобод громадян, відповідальність

за вини, законність, поділ права на публічне і приватне, поєднання стабільності і динамізму.

Особливості міжгалузевих принципів права.

Принципи галузей та інститутів права.

Лекція 13. Норми права та інші соціальні норми

Поняття норми права, її ознаки та види.

Види норм права. Класичні та спеціалізовані норми права. Регулятивні й охоронні норми права. Зобов'язальні, заборонні та уповноважувальні норми права. Імперативні і диспозитивні норми права. Абсолютно визначені та відносно визначенні норми права. Загальні й спеціальні норми права..

Структура норми права. Гіпотеза, диспозиція, санкція норми права: їх поняття та різновиди.

Спеціалізовані норми права: поняття, особливості та значення в правовому регулюванні. Види спеціалізованих норм права .

Способи і методи викладення норм права в нормативно-правових актах.

Лекція 14. Форми реалізації права.

Поняття, форми реалізації норм права. Методи забезпечення реалізації норм права. Виконання як форма реалізації норм права.

Використання як форма реалізації норм права. Дотримання як форма реалізації норм права. Соціальний і правовий зміст реалізації норм права.

Реалізація норм права у суспільстві.

Лекція 15. Нормотворчість.

Поняття нормотворчості, її функції та завдання. Загальні і спеціальні принципи нормотворчості. Види нормотворчості.

Поняття нормативно-правового акта. Класифікація нормативно-правових актів за юридичною силою, суб'єктами нормотворчості, обсягом і характером дії, галузевою належністю, зовнішньою формою виразу.

Закон як нормативно-правовий акт вищої юридичної сили. Законодавчий процес. Конституція як Основний закон держави та громадянського суспільства, що втілює принцип верховенства права. Класифікація законів за юридичною силою, за значенням, за обсягом та часом дії.

Підзаконні нормативно-правові акти: поняття і класифікація прийняття. Дія нормативно-правового акта в часі: момент набуття чинності, напрям темпоральної дії, момент зупинення дії, момент припинення дії нормативно-правового акта. Негайна, зворотна дія, переживаюча дія нормативно-правового акта. Підстави припинення дії нормативно-правових актів.

Дія нормативно-правових актів у просторі. Територіальний та екстериторіальний принципи дії нормативно-правових актів.

Лекція 16. Нормотворча техніка

Поняття нормотворчої техніки, ознаки. Елементи нормотворчої техніки: логічні, лексичні, стилістичні, графічні, математичні, структурні.

Законодавча техніка як вид нормотворчої техніки. Засоби і правила законодавчої техніки: юридична конструкція, юридична презумпція, юридична фікція, галузева типізація. Способи формулювання правових приписів: казуїстичне та абстрактне викладення правових норм. Юридична термінологія, вимоги до використання термінів. Вимоги і правила щодо структурування закону.

Юридична термінологія та види правових термінів, їх характеристика. Вимоги до використання правових термінів.

Лекція 17. Систематизація нормативно-правових актів: поняття, види і особливості застосування.

Поняття і завдання систематизації нормативно-правових актів. Принципи систематизації нормативно-правових актів.

Інкорпорація, облік та консолідація як форми систематизації нормативно-правових актів. Облік нормативно-правових актів, його види. Офіційна і неофіційна інкорпорація.. Поняття та ознаки консолідації.

Кодифікація та створення зводу законів як особливі змістовні форми систематизації нормативно-правових актів. Ознаки та методи кодифікації Види кодифікаційних актів . Кодекс як особливий різновид закону. Поняття зводу законів.

Змістовий модуль 4.

Лекція 18. Правові відносини.

Поняття і основні риси правових відносин. Види правовідносин і критерії їх класифікації.

Склад і зміст правовідносин. Поняття і види суб'єктів правовідносин. Правосуб'єктність: правоздатність, дієздатність, деліктоздатність.

Поняття та види суб'єктів правовідносин. Поняття та види об'єктів правовідносин.

Поняття і ознаки юридичного факту. Класифікація юридичних фактів. Юридичні дії та події як різновиди юридичних фактів за вольовою ознакою. Складні юридичні факти та фактичний склад, їх співвідношення

Лекція 19. Правова поведінка.

Поняття та ознаки правової поведінки. Види правової поведінки: правомірна поведінка, правопорушення, зловживання правом, об'єктивно протиправне діяння.

Правомірна поведінка: основні ознаки, склад та види. Необхідна, бажана та соціально допустима правомірна поведінка. Добровільна і вимушена правомірна поведінка. Пристосовницька, маргінальна, звичайна, соціально-активна правомірна поведінка.

Правопорушення: поняття і ознаки. Види правопорушень. Класифікація правопорушень. Злочини та проступки. Види проступків. Причини та умови правопорушень, критерії їх класифікації.

Лекція 20. Правова свідомість та правова культура.

Право. Правосвідомість і духовне життя суспільства. Структура правосвідомості. Джерела формування правосвідомості.

Правова ідеологія і правова психологія, їх співвідношення. Види правової свідомості.

Правова культура. Структура та види правової культури. Професійна правосвідомість та правова культура.

Лекція 21. Юридична відповідальність

Юридична відповідальність: поняття, ознаки. Види юридичної відповідальності: кримінальна, адміністративна, цивільно-правова, дисциплінарна, матеріальна відповідальність.

Загальносоціальні та індивідуальні цілі юридичної відповідальності. Функції юридичної відповідальності: штрафна (каральна), правовідновлююча (компенсаційна), виховна (загальна превенція та приватна превенція).

Принципи юридичної відповідальності.

Лекція 22. Державна дисципліна, законність та правопорядок.

Державна дисципліна: поняття і форми виявлення (трудова, планова, фінансова, виробнича дисципліна). Поняття законності і її зміст.

Принципи законності. Нормативно-правова основа законності. Гарантії законності. Законність як конституційний принцип організації і діяльності ОВС. Роль ОВС у охороні і зміцненні законності і правопорядку.

Лекція 23. Юридична діяльність органів держави

Поняття та ознаки юридичної діяльності. Співвідношення юридичної діяльності та юридичної практики.

Структура юридичної діяльності. Суб'єкт і об'єкт юридичної діяльності. Юридичні дії та операції як елементи динамічної сторони юридичної діяльності. Засоби і методи юридичної діяльності.

Правові форми діяльності органів держави: поняття та ознаки. Установча, правотворча, правозастосовна, контрольно-наглядова, правоохоронна та інтерпретаційно-правова діяльність. Юридичний процес.

Лекція 24. Застосування норм права

Поняття реалізації норм права. Використання, виконання, додержання як форми реалізації норм права.

Застосування норм права як специфічна форма їх реалізації.

Процес застосування норм права. Основні вимоги правильного застосування норм права: законність, обґрунтованість, доцільність. Акти застосування норм права, їх ознаки та відмінність від інших видів юридичних актів. Класифікація актів застосування норм права.

Прогалини в законодавстві, засоби їх усунення та подолання.

Лекція 25. Тлумачення норм права

Поняття тлумачення норм права. Способи тлумачення норм права. Граматичний, логічний, систематичний, історичний, телеологічний способи тлумачення норм права.

Тлумачення норм права за суб'єктами інтерпретації. Офіційне тлумачення норм права. Нормативне – автентичне і легальне (делеговане) та казуальне тлумачення, їх поняття, ознаки, юридична природа. Неофіційне тлумачення норм права: побутове (повсякденне), професійне (компетентне), доктринальне тлумачення.

Правотлумачні акти: поняття, ознаки, різновиди. Акти автентичного і делегованого тлумачення. Акти нормативного і казуального тлумачення норм права, їх особливості.

Тлумачення норм права за обсягом їх правового змісту: адекватне, поширювальне та обмежувальне.

Змістовий модуль 5.

Лекція 26. Права, свободи і обов'язки людини і громадянина

Поняття основних прав людини, їх ознаки. Права людини в історичному розвитку. Покоління прав людини. Основні міжнародно-правові документи по правах людини.

Класифікація прав і свобод людини. Права людини та права громадянина. Негативні і позитивні права людини

Міжнародно-правові засоби забезпечення й захисту прав людини.

Юридичні обов'язки людини, їх класифікація. Конституційні обов'язки людини і громадянина в Україні.

Лекція 27. Громадянське суспільство та держава.

Поняття та функції громадянського суспільства. Інститути громадянського суспільства.

Становлення громадянського суспільства в Україні, основні проблеми його розвитку.

Поняття політичної системи суспільства, її структурні елементи. Інституційний склад політичної системи. Держава як центральна ланка політичної системи. Політичні партії в політичній системі суспільства: поняття, ознаки, функції.

Лекція 28. Правова соціальна держава

Виникнення, розвиток та формування концепції правової держави.

Поняття та ознаки правової держави. Принципи правової держави.

Поняття і зміст принципу законності. Поняття правопорядку, його риси та різноманітність проявів.

Поняття та ознаки соціальної держави. Співвідношення соціальної та правової держави. Напрямки формування соціальної правової держави в Україні.

Лекція 29. Правова свідомість та правова культура

Правова свідомість: поняття і ознаки. Основні функції правової свідомості.

Види правосвідомості: індивідуальна, групова, масова та суспільна. Правосвідомість і право.

Поняття правової культури, її різновиди. Буденна, професійна та теоретична правова культура. Правова культура особистості: поняття, структурні елементи та види. Правова культура суспільства: поняття та елементи. Поняття субкультури і правової контркультури.

Поняття та види змін правосвідомості.

Лекція 30. Правова система суспільства

Поняття правової системи суспільства. Інституційна, ідеологічна, функціональна і регулятивна складові правової системи.

Поняття правової сім'ї, основні сім'ї правових систем.

Романо-германська правова сім'я (сім'я континентального права), її основні ознаки та джерела права.

Основні риси англо-американської правової сім'ї. Джерела права англо-американської правової сім'ї, роль статутного та прецедентного права.

Сім'я традиційного права, її особливості. Релігійна правова сім'я: мусульманське, індуське, іудейське та канонічне право. Характерні риси релігійних правових систем. Соціалістична правова сім'я.

Особливості правової системи України серед правових сімей світу.

Методи контролю та оцінювання знань студентів

Розподіл балів для дисципліни з формою контролю іспит

Поточне оцінювання					Індивідуальне завдання	Іспит	Сума балів
Змістовні модулі							
1	2	3	4	5			
10	10	10	10	10	20	30	100

Навчально-методичне забезпечення дисципліни

Базова

Загальна теорія держави і права : [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів]. [Електронний ресурс] М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін. ; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України М. В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПрН України О. В. Петришина. Харків : Право, 2009. 584 с. URL : <https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1uDaNRjwbe6bcAhNkxKXyhhHzJ21LpvJS> (дата звернення : 01.09.2018).

Скакун О.Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): Підруч. – Х.: Еспада, 2015. – 776 с.

Середа Г.П., Стеценко С.Г. Проблеми теорії держави і права: Навчальний посібник у визначеннях та схемах. – К.: КНТ, 2009. – 184 с.

Допоміжна

Андрусак Т.Г. Теорія держави і права. — Львів: Фонд „Право для України”, 2012. - 197 с.

Балинська О.М., Гарасимів Т.З. Проблеми теорії держави і права: навч.-метод. посіб. / Львівський держ. ун- т внутрішніх справ. – Л.: ЛьвДУВС, 2010. – 320 с.

Загальна теорія держави і права: Навчальний посібник. / За редакцією В.В.Копейчикова. — К: Юрінком Інтер, 2010. – 320 с.

Зайчук О.В., Заєць А.П., Журавський В.С., Копиленко О.Л., Оніщенко Н.М. Теорія держави і права. Академічний курс: підручник / О.В. Зайчук (ред.), Н.М. Оніщенко (ред.). – 2-ге вид., переробл. і доп. – К. : Юрінком Інтер, 2012. – 688 с.

Кельман М.С., Мурашин О.Г. Теорія держави і права (схеми, таблиці, поняття): Навчальний посібник. – К., 2014. – 127 с.

Коталейчук С.П. Теорія держави та права: навч. посібник для підготовки до держ. іспитів. – К.: КНТ, 2015. – 320 с.

Кресін О. В. Становлення теоретичних засад порівняльно-правових досліджень у другій половині XVIII – першій третині XIX століття : компаративна концептуалізація : монографія. [Електронний ресурс] Київ : Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України ; Видавництво «Логос», 2017. 680 с. URL : <https://drive.google.com/drive/u/0/folders/1uDaNRjwbe6bcAhNkxKXyhhHzJ21LpvJS> (дата звернення : 01.10.2018).

Лисенков С.Л. Теорія держави і права: Підручник. — К.: Юрінком Інтер, 2015. – 447 с.

Общая теория государства и права : учебник [Електронний ресурс] / под ред. С.Ю. Наумова, А.С. Мордовца, Т.В. Касаевой. – Саратов : Саратовский социально-экономический институт (филиал) РЭУ им. Г.В. Плеханова, 2018. – 392 с. – Режим доступа :

http://www.seun.ru/content/learning/4/science/1/doc/Naumov_Obsha_teorgos_2018.pdf.

Сухонос В.В. Теорія держави і права: Навчальний посібник. — Суми: ВТД „Університетська книга”, 2015. - 536 с.

Теория государства и права : учебник для бакалавров / под ред. В. К. Бабаева. — 3-е изд., перераб. и доп. — М. : Издательство Юрайт, 2014. — 715 с.

Теория государства и права: Учебник для вузов / В.Л. Кулапов, А.В. Малько; Саратовский филиал Института государства и права РАН; Саратовская государственная академия права. - М.:Норма, 2009. - 384 с.

Теорія держави та права: Посіб. для підгот. до екзаменів / С.М. Тимченко, Р.А. Калюжний, Н.М. Пархоменко, С.М. Легуша.– К.: Вид. Паливода А.В., 2016.– 176 с.

Інформаційні ресурси

<http://zakon.rada.gov.ua> – Законодавство України.

<http://www.president.gov.ua> – офіційне інтернет-представництво Президента України.

<http://www.kmu.gov.ua> – Урядовий портал (Кабінет Міністрів України).
<http://mvs.gov.ua> – Міністерство внутрішніх справ.
<http://www.minjust.gov.ua> – Міністерство юстиції України.
<http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського.
<http://www.rada.kiev.ua> – Бібліотека Верховної Ради України.
<http://www.scilib.univ.kiev.ua> – бібліотека Київського національного університету ім. Тараса Шевченка.
<http://www.ukma.kiev.ua> – наукова бібліотека Національного університету Києво-Могилянська академія.
<http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/index.htm> – Форум права (електронне наукове фахове видання).
<http://library.knuba.edu.ua/> - бібліотека КНУБА.
<http://org2.knuba.edu.ua/> - Освітній портал КНУБА.